

Skara kommun

skara.kommun@skara.se

Beslut efter uppföljning för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Gällkvistskolan
i Skara kommun

Uppföljning av tillsyn i Gällkvistskolan

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Skara kommun under våren 2017. Skolinspektionen fattade den 5 maj 2017 beslut efter tillsyn av Gällkvistskolan. Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som framkom i detta beslut. Uppföljningen bygger på en redovisning av vidtagna åtgärder som Skara kommun inkom med den 28 september 2017, kompletteringar den 15 mars och 24 maj 2018 samt på de uppgifter som framkommit vid uppföljningsbesök vid skolenheten den 2 maj och av kompletteringar den 24 maj 2018.

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare beslut konstaterar Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälp samtliga påtalade brister. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa de brister som kvarstår. Skolinspektionen avslutar härmed tillsynen avseende de brister som bedöms som avhjälpna.

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Skara kommun att vid vite av 500 000 kronor senast den 3 december 2018 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Om Skara kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att Skara kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)

Atgärder

-Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. I detta ingår att lärare ska anmäla till rektorn samtliga de fall där stöd i form av extra anpassningar visar sig inte vara tillräckliga för en elev. I detta ingår även att rektorn, när denne tar emot en sådan anmälan, ska se till att elevens behov av särskilt stöd utreds skyndsamt.

-Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ska rektorn se till att eleven ges sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i arbetet med att skyndsamt utreda särskilt stöd utifrån elevernas behov på Gällkvistskolan. Bedömningen görs mot bakgrund av att det finns elever som inte når och elever som befaras att inte nå målen för utbildningen och vars behov av särskilt stöd inte har utretts, trots att det borde ha gjorts mycket tidigare. Att eleverna inte har utretts beror i vissa fall på att lärare inte utvärderat om det stöd elever fått i form av extra anpassningar varit tillräckligt och effektivt. Därmed har inte heller anmälan gjorts till rektorn i de fall då de extra anpassningarna inte varit tillräckliga för att eleven ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Skolinspektionen kan konstatera att det på skolan saknas gemensamt förankrade rutiner för uppföljning av vilka effekter arbetet med extra anpassningar ger. Det saknas också ett fungerande arbete där rektorn och elevhälsan tar emot anmälningar av elevärenden och genomför de utredningar som det finns behov av. Väntetiden för att en elev ska få en utredning av eventuellt behov av särskilt stöd är lång, speciellt för elever som enbart har svårigheter att uppnå kunskapskraven och inte därutöver har andra svårigheter i sin skolsituation. Elevhälsan saknar förutsättningar att utreda alla elever med befarat behov av särskilt stöd i den takt som behov uppstår på skolan och då prioriteras inte denna elevgrupp. Det kan dröja ett till två år från att en anmälan sker till elevhälsan till att en utredning initieras. Detta har också medfört att lärare ibland avstår från att göra en anmälan eftersom de utgår från att en utredning av dessa elever ändå inte kommer att göras skyndsamt. Även rektorn avstår i vissa fall från att ge elevhälsan i uppdrag att göra en utredning av samma skäl. Konsekvensen av att det inte görs utredningar är att eleverna riskerar att inte få särskilt stöd utifrån sina behov och att det inte heller

Beslut

2018-09-03

4 (17)

Dnr 43-2016:4740

upprättas åtgärdsprogram eller fattas beslut om att inte utarbeta åtgärdsprogram. Det har skapats en variant av alternativa dokument på Gällkvistskolan i form av så kallade "handlingsplaner" när utredning och särskilt stöd inte kan tillhandahållas. Skolinspektionen vill i sammanhanget påpeka att dessa inte är något som kan ersätta åtgärdsprogram eftersom de på grund av sin utformning och sitt innehåll varken beskriver särskilt stöd eller kan fungera som ett överklagningsbart åtgärdsprogram. Sammantaget framträder en bild av att arbetet med att utreda och dokumentera särskilt stöd är bristfälligt på skolenheten vilket är av största vikt att huvudmannen åtgärdar. Detta för att eleverna ska ges alla de möjligheter de enligt författningarna ska ha för att nå kunskapskraven. Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, genom användning av ett nationellt bedömningsstöd, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta enligt skollagen anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska också utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om detta inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd. Vidare anger skollagen att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå.

Vid Skolinspektionens tillsyn på Gällkvistskolan, våren 2017, konstaterades att det fanns elever på skolan vars behov av särskilt stöd inte hade utretts trots att de inte hade uppnått kunskapskraven i ett eller flera ämnen under flera terminer. Det fanns på Gällkvistskolan också elever för vilka det hade fattats beslut om anpassad studiegång utan att detta hade föregåtts av någon utredning. Elevhälsans rutin för att arbeta med extra anpassningar och särskilt stöd följdes inte i praktiken av samtliga lärare. Rektorn och elevhälsan uppgav att det fanns en osäkerhet hos lärarna hur de skulle arbeta med extra anpassningar och särskilt stöd. Det framgick att denna osäkerhet innebar att det fanns en överhängande risk att utredningar om särskilt stöd inte inleddes tillräckligt skyndsamt eftersom eleverna kunde ha extra anpassningar under lång tid utan att det säkerställdes att de hade avsedd effekt. I de fall elevernas behov ändå uppmärksammades och rutinen följdes, fanns en stor risk att det inte skedde en skyndsamt utredning av elevernas behov, detta på grund av att

Beslut

2018-09-03

5 (17)

Dnr 43-2016:4740

elevhälsans utredningsarbete drog ut på tiden. Huvudmannen förelades i beslut den 5 maj 2017 att åtgärda bristerna.

I den redovisning över vidtagna åtgärder för att avhjälpa påtalade brister, som inkom den 28 september 2017, uppger huvudmannen att en rutin tagits fram för hur arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd ska fungera på skolan. Av svaret framgår att rutinen skulle implementeras i verksamheten under höstterminen 2017. I svaret anges också att skolans specialpedagogiska resurs ska tillhandahålla stöd till lärarna i deras arbete med extra anpassningar och särskilt stöd under läsåret 2017/18. I ett kompletterande svar, som inkom till Skolinspektionen den 1 mars 2018, skriver huvudmannen att införandet av rutinen för extra anpassningar och särskilt stöd inte har gått så fort fram som det fanns förhoppningar om. Därutöver skriver huvudmannen att den centrala elevhälsan i stort sett är obefintlig.

Vid uppföljningsbesöket den 2 maj 2018 säger rektorn i intervju att det fortfarande finns elever på skolan vars behov av särskilt stöd inte har utretts trots att de inte når målen för utbildningen. Enligt rektorn och lärare borde dessa elevärenden ha lyfts för diskussion om extra anpassningar och även särskilt stöd mycket tidigare. Rektorn uppger att skolan sedan lång tid tillbaka har brustit i att utreda elevers behov av särskilt stöd och att elevers eventuella behov av särskilt stöd inte har tillgodosetts. Rektorn uppger att situationen varit sådan att det inte varit meningsfullt att ge elevhälsan i uppdrag att utreda elevers behov av särskilt stöd då elevärendena utan utredning återförts till lärarna som behövt hantera situationen med de resurser de har. Detta förhållande har rätt och råder även om lärarna redan gjort extra anpassningar och bedömt att dessa inte räcker för att eleverna ska nå kunskapskraven. Rektorn anger att det är de elever som har kunskapssvårigheter som är lägst prioriterade när det gäller utredningar i elevhälsan och att resonemanget på skolan är att det är viktigast att säkerställa tryggheten för eleverna.

Skolans specialpedagogresurs bekräftar rektorns utsaga i intervju om att det finns flera elever som har behov av utredning och av särskilt stöd som inte har fått det. Bland annat finns det många elever i de yngre åldrarna som skulle behöva utredas. Det finns därutöver exempel på elever som också skulle behöva bli utredda av flera olika kompetenser. Lärare uttrycker i intervju att det inte har varit någon idé att lyfta ärenden till elevhälsan eftersom dessa ändå aldrig kommer att prioriteras på grund av att de elever lärarna lyfter endast har svårigheter att nå kunskapskraven. De säger vidare att om en elev bara har svårigheter att nå kunskapskraven, men inte har någon misstänkt neuropsykiatrisk funktionsvariation, så tar det väldigt lång tid innan elever får de utredningar de har behov av. Det kan ta ett till två år innan en elev utreds, säger en lärare och ger ett exempel på detta. Även de andra lärarna uppger att

Beslut

2018-09-03

6 (17)

Dnr 43-2016:4740

de känner igen detta förhållande. Det finns flera sådana elever, säger lärarna och uppger också att det förekommer att föräldrar ser till att elever får utredningar utanför skolans regi när det gäller exempelvis dyslexi. Representanterna för elevhälsan säger att de saknar möjligheter att genomföra de utredningar som det finns behov av på skolan på grund av att det endast finns en specialpedagog tillgänglig för samtliga grundskoleelever i Skara kommun.

Den specialpedagogiska resursen på skolan uppger vidare att skolans lärare har olika tillvägagångssätt när det gäller arbete med extra anpassningar, och att hen tillsammans med rektorn försöker få till stånd ett arbetssätt där lärarna dokumenterar extra anpassningar och uppföljningar av dessa i elevernas individuella utvecklingsplaner.

Lärare uppger i intervju att en lathund för arbete med extra anpassningar och särskilt stöd togs fram förra våren (2017) och att specialpedagogerna påbörjade att införa denna i verksamheten. När specialpedagogerna sedan slutade på skolan var det ingen som fortsatte med detta arbete. Lärarna uttrycker att de visserligen har lathunden, men att de samtidigt inte har någon att vända sig till om de har frågor eller behöver hjälp. Arbetsgången för arbete med extra anpassningar och särskilt stöd har inte implementerats, säger lärarna. Lärarna säger att det på skolnivå förmodligen brister i arbetet med att följa upp effekterna av de extra anpassningar som de tillhandahåller och att det saknas en systematik i arbetet. De uttrycker att de genomför extra anpassningar, men att de inte följer upp och utvärderar dem. Istället fortsätter de med de extra anpassningarna utan att försäkra sig om att dessa har avsedd och tillräcklig effekt. Lärarna uppger att det därmed finns en risk att anmälan om elevernas eventuella behov av särskilt stöd inte görs till rektorn trots att de redan givna stödinsatserna i form av extra anpassning inte är tillräckliga för att eleverna ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Av intervjuerna med rektorn och specialpedagogresursen framgår att det på Gällkvistsskolan finns något som kallas "handlingsplan" och som vissa elever får när de har svårigheter att nå kunskapskraven. I handlingsplanen sammanfattas elevernas extra anpassningar och en beskrivning görs av hur lärarna ska arbeta med eleverna. Handlingsplanen ska enligt specialpedagogresursen ses som en kompensation för att arbetet brister när det gäller att genomföra utredningar, utarbeta åtgärdsprogram och tillhandahålla särskilt stöd. Eftersom skolan inte kan ge eleverna det särskilda stöd de behöver, arbetar skolan med handlingsplaner istället, uppger såväl representanterna för elevhälsan och rektorn. Rektorn uttrycker i sammanhanget att det är bättre att de gör något än inget alls.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Skara kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Skara kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera omfattande brister i skolans arbete med att skyndsamt utreda särskilt stöd.

Utredningen visar att elevhälsan saknar resurser att genomföra de utredningar om särskilt stöd som det finns behov av i verksamheten. Väntetiden för att en utredning ska påbörjas kan vara så lång som ett till två år från att en anmälan sker till elevhälsan. Denna tidsutdräkt har också medfört att lärare i vissa fall underlåter att anmäla till rektorn när de befarar att en elev inte kommer att nå kunskapskraven som minst ska uppnås, samt att rektorn i vissa fall underlåter att ge elevhälsan i uppdrag att göra utredningar. Konsekvensen av att det inte görs utredningar är att eleverna riskerar att inte få särskilt stöd utifrån sina behov och att det i dessa fall inte heller upprättas åtgärdsprogram.

Att arbetet på skolan i hög utsträckning också brister när det gäller att tillhandahålla en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero, gör dessa elevers situation än mer utsatt (se mer i avsnittet "Trygghet och studiero"). Att skolan inte ger elever det stöd de har rätt till ökar därmed påtagligt risken att eleverna inte når målen för utbildningen.

De brister i skolans arbete med utredning av särskilt stöd som har kunnat konstateras i verksamheten måste betraktas som allvarliga. När det gäller bristen om elevers utredning av eventuellt behov av särskilt stöd, påpekades bristen av Skolinspektionen redan under våren 2017, men har inte åtgärdats av huvudmannen sedan dess. Det framträder snarare en bild av att bristerna inte bara kvarstår utan till och med i vissa avseenden har förvärrats. På grund av avsaknad av tillgång till kompetenser inom elevhälsan saknas tillräckliga

förutsättningar för att säkerställa att rutiner och arbetet med att utreda och tillhandahålla särskilt stöd fungerar på skolenheten. Det framgår också att mycket av det arbete som huvudmannen planerat att göra efter Skolinspektionens förra beslut antingen har försenats eller inte genomförts alls.

Mot bakgrund av att det nu har förflutit lång tid under vilken flera elever riskerat att gå miste om sin rätt till utredning av särskilt stöd för att ha möjlighet att nå kunskapskraven, är det av största vikt att huvudmannen vidtar kraftfulla åtgärder för att komma tillrätta med de påtalade bristerna i processen kring särskilt stöd på skolenheten.

Med hänsyn till bristernas allvar, de konsekvenser bristerna redan fått och framöver riskerar att få för eleverna, den tid under vilken bristerna redan tillåtits fortgå bedömer Skolinspektionen att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Eftersom det inte av särskilda skäl kan anses obehövt att förena föreläggandet med vite, ska föreläggandet i denna del förenas med vite.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att Skara kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att samtliga elever har en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i Gällkvistskolans arbete med att tillförsäkra alla elever en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Bedömningen görs mot bakgrund av att det finns elever som inte är trygga i skolan. Det förekommer bråk och slagsmål i samband med elevernas raster, men också i klassrummen och detta har de ansvariga inte lyckats få att upphöra. Effekten är att elever känner rädsla. Trots att elevenkäter har genomförts för att identifiera otrygga platser, är det inte alltid som dessa platser täcks upp av personal och eleverna tycker inte alltid att det finns vuxna närvarande i den utsträckning som det finns behov av. Det framkommer också av granskningen att det finns lärare som upplever osäkerhet och rädsla när det gäller att hantera uppkomna situationer. Värdegrundsarbete tas upp till viss

Beslut

2018-09-03

9 (17)

Dnr 43-2016:4740

del på skolan, men skolledningen uttrycker att det behövs stödresurser för att klara uppdraget. Elevhälsan fungerar inte som en stödresurs för rektor och lärare, i varken det förebyggande arbetet för att främja trygghet eller i arbetet vid uppkomna situationer.

Det finns också elever på Gällkvistskolan som inte ges förutsättningar att kunna koncentrera sig i sitt skolarbete. Detta beror bland annat på att det är oro och stökigt i många klasser och att det varierar bland lärare hur de kan upprätthålla studieron. Rektorn och företrädare för elevhälsan beskriver att det finns lektioner på skolan som präglas av dålig studiero och ett oroligt klimat. Elever beskriver undervisningssituationer som består av att elever springer och skriker i klassrummet och förekomst av elever som skadar sig själva eller andra. Det förekommer lektioner som blir helt förstörda. Vid Skolinspektionens lektionsbesök observeras undervisningssituationer där studieron inte upprätthålls och där det är hög ljudvolym. Lektionerna präglas vidare av att elever går in och ut ur klassrummet och ropar svärord till varandra, utan att lärare ingriper och lyckas upprätthålla studieron. Skolinspektionen bedömer att det saknas ett gemensamt förhållningssätt bland lärare när det gäller hur de ska komma till rätta med bristande studiero, vilket innebär att studieron inte upprätthålls vid en stor andel av lektionerna. Situationen är särskilt allvarligt eftersom elever som saknar förutsättningar i form av trygghet och studiero för sitt lärande, riskerar att inte kunna tillgodogöra sig den undervisning som skolan tillhandahåller.

Detta strider mot skollagen som anger att utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Vid Skolinspektionens tillsyn på Gällkvistskolan, våren 2017, konstaterades att inte alla elever på Gällkvistskolan tillförsäkrades en skolmiljö som präglades av trygghet och studiero. Bedömningen gjordes att det fanns elever som inte kände sig trygga i skolan på grund av att det fanns elever som bråkade, slogs och kastade föremål. Samtidigt som lärarna bedömde att skolans system för rastvakter fungerade bra, gav elever uttryck för att inte alla vuxna alltid uppmärksammade eller hjälpte eleverna i samband med incidenter. Det fanns också elever på Gällkvistskolan som inte gavs förutsättningar att kunna koncentrera sig i sitt skolarbete. Bland annat saknade lärarna gemensamma metoder för att komma till rätta med bristande studiero och för att eleverna inte alltid lyssnade vid lärarnas tillsägelser eller genomgång av ordningsregler. På flera av lektionerna var det stökigt på så vis att det förekom mycket ljud, samtidigt som många elever sprang runt och störde de andra eleverna i klassrummet. Huvudmannen förelades i beslut den 5 maj 2017 att åtgärda bristerna.

Trygghet

I den redovisning över vidtagna åtgärder för att avhjälpa påtalade brister, som inkom den 28 september 2017, uppger huvudmannen att rektor har genomfört en enkät som visar på otrygga platser, att ett trygghetsteam har skapats och att en trygghetsvandring genomfördes i november 2017. Vidare står i huvudmannens svar att otrygga platser har identifierats, dokumenterats och kommunicerats och att rektor har fastställt ordningsregler som har gått igenom med elever, lärare och vårdnadshavare. Fungerande arbete med ordningsregler, trygghetsteam och rastaktiviteter, anges det i svaret vidare, bedöms finnas på plats vid höstterminens (2017) slut.

Elever i årskurserna 4-6 berättar i intervju vid uppföljningsbesöket den 2 maj 2018 att det är mycket bråk ute på rasterna. Det är bråk varje rast säger en elev, och tillägger att det ofta uppstår slagsmål när elever fuskar i spel. En annan elev uttrycker att hen känner sig trygg i klassen, men inte på skolan. Detta eftersom det är så mycket bråk i andra klasser. Ytterligare en elev beskriver att hen försöker hålla sig borta från bråk för att inte bli inblandad. Eleverna i årskurserna 4-6 säger att även om det ofta är så att lärare kommer fram om det blir bråk, så gör de inte alltid det. Eleverna säger att de tycker det är för få lärare ute på rasterna.

Elever i årskurserna 1-3 säger att det för det mesta är lugnt i samband med raster. Eleverna säger att de kan känna sig trygga, men att det också finns elever som bråkar på rasten och att det inte alltid är så att fröken ser detta och då får eleverna gå och säga till. Det finns rastaktiviteter och rastvakter, men ibland så bråkar elever i ett hörn där rastvakterna inte ser. Bråken brukar bestå i att elever kastar sand, eller sparkas och slåss säger eleverna. Om eleverna säger till en lärare, så brukar de fråga vad som hänt och stoppa bråket. Bråk sker omkring en gång i veckan i deras klasser, säger eleverna. Eleverna säger att det skulle behövas fler fröknar ute. Det räcker inte med de rastvakter som finns nu, säger eleverna i årskurserna 1-3. De berättar att bråken kan ske på många olika ställen på skolgården, exempelvis i sandlådan eller på bandyplanen osv.

Lärare uppger i intervju att de överlag tror att elever kan känna sig trygga i lokaler och klassrum, men att det finns elever i alla årskurser som ofta får utbrott och blir arga i såväl klassrummen som på raster och att detta därmed kan leda till otrygghet för eleverna. Det är enligt lärarna alltid rastvakter ute på rasterna vilket medför att det inte är lika många konflikter ute som det varit tidigare. Oftast är det tillräckligt med personal vid rasterna, men lärarna uttrycker att det kan ske saker när det inte är tillräckligt mycket personal tillgänglig. Det har hänt att situationer gått över styr i samband med att det inte

Beslut

2018-09-03

11 (17)

Dnr 43-2016:4740

har varit tillräckligt mycket personal ute på rasten och att lärare då har stått ensamma. Exempelvis har det varit så på fredagar, uppger en lärare.

Rektorn uppger i intervju att skolans specialpedagogresurs träffar lärarna regelbundet och att flera av lärarna har uppgett till denne att de känner rädsla för elever. Det är idag fler lärare som hjälper till när elever hamnar i affekt, men det finns fortfarande lärare som inte vågar ingripa, säger rektorn. Det är både de elever som blir arga och andra elever som far illa i detta, säger rektorn. Rektorn uttrycker att problematiken också handlar om att lärarna ser olika mycket och olika saker. Det är alltid en vuxen som är domare vid fotbollsplanen, men det är inte alla vuxna som vill vara det, eftersom de tycker att det är otäckt.

Elever berättar att de mest pratar med lärarna när bråk redan har uppstått. Eleverna har också pratat med lärarna i trygghetsrådet om hur bråk ska undvikas. Eleverna säger dock att det inte har varit något trygghetsråd på länge och att senaste tillfället var precis efter jul.

Rektorn uppger att de på skolan har arbetat med värdegrundsfrågor inom ramen för trygghetsteamet, men att det skulle behövas mer stödande resurser för att klara detta uppdrag. Elevhälsan kommer varken in i praktisk hjälp, men inte heller i förebyggande insatser, säger rektorn. Samtidigt är det begränsat med personalresurser så att när det skall ges stöd till utåtagerande elever, så faller detta ofta bort eftersom resurserna som ska användas för ändamålet behöver användas till annat, exempelvis för att vikariera.

Även lärare uppger att det inte finns någon elevhälsa att tillgå om de behöver hjälp i frågor som gäller elevernas trygghet.

Studiero

Elever berättar i intervju att det hela tiden är bråk och prat i samband med lektionerna, även om några av dem tillägger att det också förekommer lektioner som är lugna och bra. Flera elever säger att studieron har varit dålig för dem under flera år. Representanterna för elevhälsan uppger att de inte kan beskriva hur studieklimatet ser ut som helhet på skolan eftersom de inte är delaktiga i undervisningen. Skolans specialpedagogiska resurs, säger att det finns klasser där det är väldigt oroligt, framförallt i årskurs 5. Rektorn uppger att studieron varierar och att det framförallt är i årskurs 5 som de behöver arbeta med att förbättra studieklimatet.

Elever uppger att när studieron fungerar som sämst förekommer det att elever sparkar på bänkar, skriker, springer omkring och att det också förekommer att elever skadar sig själva eller andra. Någon elev säger att det förekommer att

hela lektioner blir förstörda av stöket. Det sker kanske två gånger per vecka att det blir så, säger eleven. En av representanterna för elevhälsan säger att det förekommer mycket spring ut och in i klassrummen och att detta gäller både elever och lärare. Rektorn beskriver att studieron delvis har blivit bättre sedan Skolinspektionens tillsyn, våren 2017, men att det fortfarande är dålig studiero under vissa lektioner. Hon säger att det inte får vara tillåtet att springa omkring i klassrummet och att det också finns exempel på elever som inte är med på lektioner utan bara springer ut.

Skolinspektionen har i samband med uppföljningen besökt två lektioner. Vid en av lektionerna förekommer hög musik i klassrummet och eleverna och läraren pratar generellt högt för att överrösta musiken. Vidare går flera av eleverna in och ut ur klassrummet, utan att läraren visar att hen uppmärksammar detta. Några av eleverna ropar vid flera tillfällen svärord till varandra.

Eleverna berättar i intervju att det varierar mellan olika lärare hur väl de lyckas upprätthålla studieron och någon elev säger att studieron fungerar som sämst när de har vikarier. Lärarna brukar säga till eleverna när det är stökigt, men det är inte alltid som eleverna lyssnar, berättar de vidare. Eleverna uppger också att det finns gemensamma regler för hur det ska vara i samband med lektionerna för att studieron ska upprätthållas, men att det inte fungerar med reglerna som det är tänkt. Lärarna tar inte upp reglerna så ofta säger eleverna. Lärare säger i intervju att det finns gemensamma regler för att upprätthålla studieron, men att dessa tillämpas i olika grad. Exempelvis har lärarna pratat om att de ska starta och avsluta lektioner på samma sätt, men att det ser olika ut om detta följs eller inte.

Även representanterna för elevhälsan och rektorn säger att det varierar hur lärarna tillämpar gemensamma förhållningsregler. Rektorn uppger att en del lärare behöver mer stöd i sin ledarroll. Rektorn ger som exempel att de på skolan har bestämt att de ska följa eleverna till matsalen, men att överenskommelsen inte följs av alla lärare. Samtidigt finns det några lärare som gör jättemycket för att främja tryggheten och studieron, säger rektorn. Representanterna för elevhälsan säger att de på skolan har pratat om att tillämpa en gemensam lektionsstruktur, detta bland annat i syfte att främja en studiemiljö som präglas av studiero. Enligt de intervjuade så höll lärarna i denna gemensamma struktur när det gemensamma projektet kring lektionsstrukturen pågick, men att det gemensamma arbetssättet upphörde när projektet avslutades. Representanterna för elevhälsan säger också att lärarna skulle behöva hitta en annan lektionsstruktur för att undvika både elevernas och lärarnas spring ut och in ur klassrummen.

Rektorn säger att det behövs flera insatser för att förbättra studieron på skolan. Bland annat finns det behov av en översyn av vad de olika professionerna kan göra för skapa studiero för eleverna. Det har i detta arbete inte funnits något stöd alls från elevhälsan uppger rektorn. Kuratorerna har visserligen varit inne och haft samtal och arbete med eleverna i en del klasser, men insatserna har inte följts upp och lärarna har inte fått några verktyg för att ta hand om det påbörjade arbetet med eleverna. Rektorn beskriver att förutsättningarna för att upprätthålla studieron är komplex för lärarna. Detta eftersom de både behöver ta hand om elever som lämnar klassrummet och samtidigt ta hand om de elever som stör i klassrummet. För att komma till rätta med den bristande studieron finns det behov av att genomföra en uppdelning av befintliga klasser. Därutöver, säger rektorn, finns det på skolan behov av tydliga gemensamma rutiner för att skapa studiero liksom ett fungerande arbete för att tillhandahålla stöd till elever med behov av det.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Skara kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Skara kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionens tillsyn har visat på brister i skolans arbete med tillhandahålla en studiemiljö som präglas av trygghet och studiero. Utredningen visar att det finns elever som inte är trygga utan istället känner rädsla i skolan. Orsaken till elevernas bristande trygghet beror till stor del på att det förekommer bråk och slagsmål i samband med elevernas raster, men också i klassrummen samt att ansvariga på skolan inte har lyckats få detta att upphöra.

Utöver att det finns elever på skolan som inte är trygga, finns det också elever som inte ges förutsättningar att kunna koncentrera sig i sitt skolarbete.

Beslut

2018-09-03

14 (17)

Dnr 43-2016:4740

Utredningen visar att det är oro och stökigt i många klasser och att det varierar bland lärare hur de kan upprätthålla studieron. Det framkommer av utredningen att vissa lektioner på skolan präglas av en så dålig studiero att den planerade undervisningen inte går att genomföra.

Ovanstående innebär att eleverna inte ges möjlighet till en skolmiljö som de har rätt till. Mot bakgrund av den negativa påverkan dessa brister har på elevernas förutsättningar för inläring och välbefinnande, måste dessa brister betraktas som allvarliga.

Skolinspektionen har redan i beslut den 5 maj 2017 förelagt Skara kommun att komma tillrätta med den bristande tryggheten och studieron vid skolan. Bristerna har som framgår ovan inte åtgärdats. Om de konstaterade bristerna tillåts fortgå riskerar de att även fortsatt få konsekvenser för eleverna. Såväl elevernas upplevelse av en otrygg miljö som den bristande studieron riskerar dessutom att ytterligare försvåra för elever som redan – som en följd av brister inom bland annat arbetet med att utreda och tillhandahålla särskilt stöd– befinner sig i en utsatt situation. Det är angeläget att bristerna inom detta centrala område snarast rättas till.

Det är anmärkningsvärt att det vid skolan inte vidtagits några kraftfulla åtgärder att komma till rätta med dessa brister, trots att bristerna varit kända av såväl lärare som rektor sedan åtminstone februari 2017.

Med hänsyn till bristernas allvar, de konsekvenser bristerna riskerar att få för eleverna, den tid under vilken bristerna redan tillåtits fortgå, och mot bakgrund av de övriga brister av allvarlig karaktär som kunnat konstateras i verksamheten, bedömer Skolinspektionen att bristerna är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Eftersom det inte av särskilda skäl kan anses obehövt ska Skolinspektionen därför förena föreläggandet med vite.

Avhjälpta brister i verksamheten

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Skara kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Den studie- och yrkesorienterande verksamheten tillgodoser elevernas behov av vägledning inför elevernas val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet. (2 kap. 29 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Vid uppföljningen har inte framkommit annat än att Skara kommun avhjälpit dessa brister. Bedömningen görs mot bakgrund av huvudmannens skriftliga svar till Skolinspektionen liksom de uppgifter som inhämtats vid det uppföljningsbesök som genomförts i verksamheten.

Styrning och utveckling av verksamheten

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Skara kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras. (1 kap. 4 §, 4 kap. 4-6 §§ och 5 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
-

Vid uppföljningen har inte framkommit annat än att Skara kommun avhjälpit dessa brister. Bedömningen görs mot bakgrund av huvudmannens skriftliga svar till Skolinspektionen liksom de uppgifter som inhämtats vid det uppföljningsbesök som genomförts i verksamheten.

Beslut

2018-09-03
16 (17)
Dnr 43-2016:4740

På Skolinspektionens vägnar

X Maria Wassen

Maria Wassen
Avdelningschef
Signerat av: Maria Wassen

X Katrin Söderlind

Katrin Söderlind
Föredragande/utredare
Signerat av: Katrin Söderlind

Hur man överklagar, se bilaga 1

Bilagor

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande med vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Skolinspektionen, Box 23 20, 403 15 Göteborg.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.